

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 27/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 1998 propositionen med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen (RP 176/1998 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Utlåtande

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande om frågan. Utlåtandet (GrUU 34/1998 rd) ingår som bilaga 1 till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- riksdagsledamot Esko Aho
- lagstiftningsdirektör Mikko Könkkölä, justitieministeriet
- lagstiftningsdirektör Pekka Laajanen, lagstiftningsrådet
- Martti Anttinen och finansrådet Jarmo Väisänen, finansministeriet

- styrelsemedlemmen Matti Louekoski och byråchef Jarmo Kontulainen, Finlands Bank
- chefsjuristen Markku Lounatvuori, Finansinspektionen
- överinspektör Päivi Seppälä, konsumentombudsmannens byrå
- direktör Erkki Kontkanen, Bankföreningen i Finland
- verkställande direktör Markku Ruutu, Sparbanksförbundet
- verkställande direktör Heikki Suutala, Paikallisosuuspankkiyhdistys ry
- förvaltningsdirektör Olli Härmänmaa, Leonia
- verkställande direktör Mikael Silvennoinen, Andelsbankernas Centralbank Ab
- vicehäradshövding Hille Skogström, Merita-Nordbanken Abp.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås en lag om vissa referensräntor. Lagen innehåller bestämmelser om hur grundräntan och vissa andra räntor som tillämpas som referensräntor skall fastställas när den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inleds.

Räntorna i den föreslagna lagen kommer att ersätta den grundränta som Finlands Bank nu

fastställer och de korta referensräntorna som banken fastställer. Vederbörande ministerium skall fastställa grundräntan två gånger om året för ett halvår framåt utifrån medeltalet av den tolv månaders marknadsränta som publiceras under de tre månaderna före fastställandet. Vederbörande ministerium beslutar också om de korta referensräntorna som kommer att ersätta

de korta referensräntor som nu fastställs av Finlands Bank. I praktiken avses härmed heliborräntorna.

Ändringen av räntelagen innebär att de räntor som avses där fastställs av vederbörande ministerium i stället för av Finlands Bank.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Propositionen

Utskottet finner lagförslagen behövliga och lämpliga och tillstyrker dem med smärre justeringar.

När den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inleds den 1 januari 1999 fastställer Finlands Bank inte längre någon grundränta. Finlands Bank är då inte heller längre med och fastställer, beräknar eller publicerar de referensräntor som för närvarande tillämpas i Finland. Hos oss tillämpas grundräntan och Finlands Banks referensräntor (heliborräntor) i stor omfattning som beräkningsgrund för kreditavtal. I samband med behandlingen av Finlands förberedelser inför den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen påpekade ekonomiutskottet flera gånger att det behövs bestämmelser för att säkerställa kontinuiteten i kreditavtal kopplade till grund- eller heliborränta.

I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen föreskriver.

Utskottet föreslår att 4 § 1 mom. i det första lagförslaget kompletteras för att det klart skall framgå av bestämmelsen att parterna i ett avtal har fria händer också när det gäller grundräntebundna avtalsvillkor.

Utskottet påpekar också att Europeiska kommissionens förslag till direktiv om insatser mot betalningsförseningar vid handelstransaktioner (U 38/1998 rd — EkUU 14/1998 rd) kommer att kräva en översyn av räntelagen, om det genomförs.

Bankstödsklämman

I samband med behandlingen av denna proposition har ekonomiutskottet också beslutat ta ställning till den så kallade bankstödsklämman från 1993. Som utskottet ser det gäller propositionen i

första hand en anpassning av verksamhetsbetingelserna för kreditinstituten i Finland till den nya situation som uppstår när den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inleds. I detta sammanhang är det lämpligt att granska hur bankstödsklämman, som också påverkar bankernas verksamhetsbetingelser, passar in i den nya situationen.

Bakgrunden till bankstödsklämman

Den händelsekedja som kallades bankkrisen blev uppenbar för medborgarna i september 1991, när Finlands Bank övertog den krisdrabbade Sparbankernas Central-Aktie-Bank (SCAB). SCAB:s och vissa andra stora sparbankers förluster utgjorde ett hot mot hela banksystemet. Också STS-Banken råkade i trångmål på grund av förluster 1991. Detta ledde till att de sunda delarna såldes till Kansallis-Osake-Pankki (KOP) och att bankens problemkrediter och problemtillgångar vältrades över på samhället. Problemen i SCAB och i vissa av de stora sparbankerna har senare till stor del ansetts ha berott på vårdslös kreditgivning. Det är allmänt känt att STS-Bankens problem berodde på att banken under en period av snabb tillväxt fick ett kreditbestånd med större risk än andra banker. Riskerna utlöstes på grund av det allmänt försämrade ekonomiska läget.

Också i övrigt slog det ekonomiska läget hårt mot banksystemet. För att undanröja det generella dödläget inom kreditsektorn beslutade staten i den första tilläggsbudgeten för 1992 använda ett anslag på åtta miljarder mark till att stödja depositionsbankernas kreditgivningsförmåga. I praktiken fick alla banker och bankgrupper med undantag för Ålandsbanken och vissa lokala banker stöd i form av förmånsberättigade kapitalinvesteringar.

Bankstödsklämman kom till i februari 1993 som en motåtgärd mot krisen, som hotade hela det finska banksystemet. Vid den tidpunkten fick

de finska bankerna medel från utlandet bara för en exceptionellt kort tid, ofta bara med några veckors maturitet. Det fanns anledning att befara att det finansiella systemet faller ihop, vilket skulle ha lamslagit hela samhällsekonomin. Avsikten med bankstödsklämman var att övertyga bankernas utländska kreditgivare om att krediterna till de finska bankerna i alla lägen kommer att garanteras. Bankstödsklämman var i det läget en absolut förutsättning för att den allvarliga krisen i vårt land inte skulle sluta i katastrof.

När riksdagen godkände regeringens proposition 379/1992 rd med förslag till lagar om ändring av lagen om statens säkerhetsfond och 55 § lagen om depositionsbankernas verksamhet godkände den följande motiveringsuttalande "Riksdagen förutsätter att finska staten garanterar att bankerna i Finland i alla lägen kan fullgöra sina förpliktelser i rätt tid. Vid behov kommer riksdagen att bevilja regeringen tillräckligt stora anslag och fullmakter för att förpliktelserna skall kunna fullgöras." Uttalandet ingår i ekonomiutskottets betänkande (EkUB 1/1993 rd) om propositionen.

Hur villkoren för bankstödet har uppfyllts

I betänkandet med bankstödsklämman hänvisade ekonomiutskottet också till ett tidigare betänkande (EkUB 58/1992 rd) där principerna för bankstödet slogs fast. Bankstödet skulle kort och koncist vara öppet, offentligt och ges mot vederlagsskyldighet. Samtidigt förutsatte utskottet att det vidtas åtgärder för att sanera banksystemet på sikt. Vidare förutsatte utskottet att regeringen lämnar ett meddelande om detta till riksdagen.

Öppenhet och insyn. Riksdagens krav på öppenhet och insyn gällde insynen i statens insatser för att sanera det finansiella systemet. Samtidigt förutsatte riksdagen att alla medel sätts in för att utreda vilka personer och instanser som genom sina beslut hade bidragit till problemens uppkomst och för att yrka på skadestånd.

Statens säkerhetsfond har, som riksdagen förutsatte, låtit granska verksamheten inom de banker som fick stöd från säkerhetsfonden. Specialrevisionerna resulterade i att skadeståndstalan väcktes mot en lång rad tidigare beslutsfattare inom sparbanksgruppen. Domstolarnas avgö-

randen har varierat och en del käromål är fortfarande aktuella i olika rättsinstanser.

Siltapankki Oy väckte skadeståndstalan mot beslutsfattarna i den förra STS-Banken och målen har avgjorts med lagakraftvunna beslut.

De banker som fick statligt kapitalstöd och överlevde bankkrisen har betalat tillbaka stödkapitalet så gott som fullt ut. Staten har inte haft några lagliga förutsättningar att utreda de interna aktiviteter som förekom innan stödet beviljades i fråga om dessa banker och bankgrupper.

Åren 1993 och 1996 lämnade statsrådet meddelanden om sina planer för sanering av finansieringssystemet, om saneringsmetoderna och om återbetalning av det offentliga stödet till staten (SRM 1/1993 rd och SRM 1/1996 rd). Statens säkerhetsfonds verksamhet har övervakats av parlamentariska kontrollorgan. Finlands Bank, som står under riksdagens garanti och vård, har övervakats av riksdagens bankfullmäktige.

Vederlagsskyldighet. Principen att det offentliga stödet till bankerna gavs mot vederlag innebär att en så stor del som möjligt av de offentliga stödmedlen måste fås tillbaka när det finansiella systemet har återhämtat sig så mycket att detta är möjligt. I detta betänkande ingår en bilaga med utredning över hur det offentliga bankstödet har använts fram till utgången av augusti 1998. Det sammantagna offentliga bankstödet uppgår till cirka 57,7 miljarder mark, varav 42,7 miljarder mark utgörs av stöd och 15 miljarder mark av garantier. Den slutliga förlusten för staten, inbegripet statens säkerhetsfond och Finlands Bank, för det offentliga bankstödet beräknas uppgå till ungefär 35 miljarder mark utan ränteutgifter. Ränteutgifterna uppskattas till cirka 17,1 miljarder mark. Förlusterna inom den offentliga ekonomin till följd av bankstödet motsvarar ungefär en tiondel av Finlands BNP.

I praktiken hänger de uppkomna och förväntade förlusterna av det offentliga bankstödet samman med realiseringen av ansvarsförbindelser och tillgångar i STS-Banken samt i Sparbankernas Central-Aktie-Bank (SCAB) och Sparbanken i Finland (SBF). Statens förluster i fråga om sparbanksgruppen beräknas uppgå till drygt 30 miljarder mark och beträffande STS-Banken till mindre än 3 miljarder mark (bilagor-

na 2 och 3). Staten har lidit förluster också på grund av kostnaderna för finansieringen av kapitalinvesteringar som har betalats till de flesta banker och bankgrupper. Enligt villkoren för kapitalstödet skulle bankerna betala ränta på vinstmedel som kunde delas ut. Åren 1992—1995 var resultatet inom banksektorn förlustbringande och därför var kapitalstödet i det närmaste räntefritt. Under samma period var räntan på statens placeringscertifikat i snitt 9 procent.

Utvärdering av bankstödet

Enligt utskottet är sättet att sköta bankkrisen den fråga som under det senaste decenniet allra mest har påverkat medborgarnas uppfattning om statsmaktens handlingsförmåga. Om det politiska systemet alltjämt skall uppfattas som pålitligt i medborgarnas ögon måste konsekvenserna och erfarenheterna av denna kris, som har satt sina spår i varje medborgares liv, utredas så öppet och uttömmande som det över huvudtaget är möjligt. Utskottet finner det vidare nödvändigt att det senare görs en så opartisk bedömning som möjligt av hur denna i praktiken obegränsade fullmakt, som riksdagen hade beviljat och som antog de proportioner bankstödet hade, har använts.

Slutbedömningen bör ta ställning till hur de krav visavi öppenhet, insyn och vederlagsskyldighet som riksdagen ställde på bankstödet har uppfyllts. Enligt vad utskottet erfarit har kraven på öppenhet och insyn i det stora hela infriats. Ett undantag från denna regel är rättshandlingar som ansetts höra till affärshemligheten och bankhemligheten. Av dem hör de flesta ihop med försäljningen av affärsverksamheten inom SBF och med affärsverksamheten inom Arsenal. Också kravet på vederlagsskyldighet har till största delen uppfyllts utom när det gäller räntorna på kapitalstödet.

Enligt vad utskottet inhämtat har statens revisionsverk redan i flera år undersökt försäljningen av SBF.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande som innebär att statsrådet förpliktas att under 1999 lämna en redogörelse om resultaten av statens revisionsverks utredningar (*Utskottets förslag till uttalande 2*). I redogörelsen skall stats-

rådet ta ställning till bland annat följande frågor: 1) Sål-des den affärsverksamhet inom SBF från vilken riskerna avlyfts till ett genuint marknadspris under de rådande förhållandena och hade det gjorts relevanta utredningar av möjligheterna att få andra presumtiva köpare i Finland eller i utlandet? 2) Uppfylldes riksdagens krav på insyn när SBF:s åtaganden fördes över på statens egendomsförvaltningsbolag och var förfarandet förenligt med statens intresse med beaktande av köpeskillingen för affärsverksamheten i de problematiska bankerna? 3) Vilken effekt hade priset för SBF på de mottagande bankernas kapitaltäckning när köpeskillingen enligt vedertagen bokföringssed måste redovisas som periodiserade avskrivningar i bankernas bokföring? Krävdes det för delningen av SBF särskilda bokföringsåtgärder eller banktillsynsarrangemang för att säkerställa att kravet på kapitaltäckning uppfylls?

Utskottet menar att det är motiverat att också undersöka hur ändamålsenliga villkoren för kapitalinvesteringar till bankerna och bankgrupperna var sett i ett totalekonomiskt perspektiv. Kapitalinvesteringarna (totalt ungefär 8 miljarder mark) var som det framgår ovan räntefria lån från staten till bankerna under en period då staten själv betalade en ränta på i genomsnitt 9 procent för krediterna. Med avseende på till denna del helt jämförbara erfarenheter i Sverige kan det också anses värt att utreda om staten hade kunnat ställa strängare villkor för kapitalinvesteringarna för att bankerna skulle ha varit villiga att ta emot dem bara som en sista utväg. Det är möjligt att ett stöd med större krav på vederlag ända från början hade påskyndat saneringen av banksektorn, eftersom bankerna då hade varit mer motiverade att själva hjälpa till att höja kapitaltäckningen.

Enligt uppgifter till utskottet finns det förutsättningar att snabbt upplösa egendomsförvaltningsbolaget Arsenal. Utskottet skyndar på en nedkörning av Arsenal och förutsätter att statens revisionsverk senare gör nödvändiga utredningar om egendomsförvaltningsbolagets verksamhet.

Upphävande av bankstödsklämman

I sitt av riksdagen godkända betänkande om meddelandet angående en åtgärdsplan för sane-

ring av finansieringssystemet (SRM 1/1996 rd — EkUB 26/1996 rd) anger ekonomiutskottet villkoren för ett upphävande av bankstödsklämmen. I betänkandet framhåller utskottet att klämmen är av den digniteten att den bara kan upphävas genom ett nytt uttalande av riksdagen. Tiden är mogen för att upphäva klämmen när bankkrisen är över och förtroendet för banksystemet har återställts. Bankernas lönsamhet måste vara klart bättre, kapitaltäckningen vara tillräckligt stark och problemen med fordringarna från bankkrisens tid vara ett avslutat kapitel. När banksektorn över hela linjen uppvisar positiva resultat och bankerna inte löper någon risk att gå miste om utländsk finansiering på grund av att klämmen upphävs, kan situationen anses vara tillräckligt bra för att upphäva klämmen. Om dessa villkor är uppfyllda kan bedömas först när insättningsgarantin har begränsats.

En begränsning av insättningsgarantin har införts genom en ändring av kreditinstitutslagen och vissa lagar som har samband med den (1229—1240/1997). Lagarna trädde i kraft den 1 januari 1998.

I detta betänkande ingår en bilaga med en sammanfattning av nyckeltalen för utvecklingen inom banksektorn. Nyckeltalen visar att banksektorn över hela linjen 1996 och 1997 och under första halvåret 1998 uppvisade vinst. Bankernas balansräkningar har stärkts och kapitaltäckningen är klart bättre än de internationella minimikraven föreskriver. I takt med att banksektorn har blivit mer lönsam har bankerna kunnat betala tillbaka de statliga kapitalinvesteringarna nästan till fullt belopp.

Sedan en längre tid har bankerna också fått utländska krediter till acceptabla villkor. Enligt uppgifter till utskottet antas en hävning av klämmen om bankstödet inte ha några negativa konsekvenser för bankernas kreditvärdighet utan åtgärden ger signalen att bankkrisen är över. Sverige har också hävt motsvarande förpliktelse. Åtgärden påverkade inte de svenska bankernas kreditvärdighet.

Ekonomiutskottet anser att villkoren för att häva klämmen om bankstödet har uppfyllts och föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om

detta (Utskottets förslag till uttalande 1). Samtidigt påpekar utskottet dock följande.

När riksdagen 1993 godkände bankstödsklämmen ingick den en politisk förbindelse att staten inför insättare och utländska finansiärer kommer att svara för det finska banksystemets förpliktelser tills det finansiella systemet har snerats. Klämmen kan inte jämföras med en privaträttslig garanti. Tvärtom godkändes den med direkt hänvisning till bankkrisen och den rådande situationen och det kan inte ha varit oklart för någon att klämmen hävs så snart omständigheterna tillåter det. Sedan dess har regeringen och riksdagen upprepade gånger påpekat att klämmen ovillkorligen måste hävas.

Om klämmen om bankstödet hävs minskar risken för fenomenet moral hazard. Moral hazard kan förleda ekonomiska aktörer att ta oöverbädda risker i tron att staten i sista hand skyddar dem mot följderna av riskerna. Utskottet förutsätter att staten till följd av de ändringar som under 1990-talet har gjorts i lagarna om kreditinstituten och tillsynen över dem inte längre behöver eller har någon anledning att lägga ut offentliga medel på att täcka förluster som beror på de finansiella institutens risktagningar. Därför är det angeläget att finansinspektionen fokuserar uppmärksamheten på lönsamheten inom banksektorn, eftersom lönsamheten försämras på grund av att täckningsbidragen minskar, vilket i sin tur beror på det stora utbudet på lån och på den hårdnande internationella konkurrensen.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår ekonomiutskottet vördsamt

att det andra lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det första lagförslaget godkänns ändrat på följande sätt (Utskottets ändringsförslag) och

att två uttalanden godkänns (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag
om vissa referensräntor

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—3 §
(Som i RP)

4 §

Tillämpning

Vad som annars har bestämts eller avtalats om

Finlands Banks grundränta gäller efter denna lags ikraftträdande grundräntan, *om parterna inte har avtalat någonting annat.*
(2 och 3 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen framhåller att det finansiella systemet i Finland av alla tillgängliga utredningar att döma har återhämtat sig i så hög grad att bankerna hädanefter kan förutsättas klara av sina förpliktelser i alla lägen utan en garanti från finska staten. Riksdagens uttalande från 1993 om att riksdagen efter behov kommer att ge regeringen adekvata resurser och nödvändiga fullmakter för att fullgöra förpliktelserna i fråga om bankernas ansvarsförbindelser har hävts.*

2. *Riksdagen förutsätter att statsrådet under 1999 lämnar en redogörelse till riksdagen om hur villkoren för bankstödet, det vill säga att det skulle vara öppet och offentligt och ges mot vederlag, har uppfyllts. Redogörelsen skall också ge information om resultatens av de granskningar som statens revisionsverk har gjort angående lagligheten och ändamålsenligheten i fråga om förfarandet när affärsverksamheten inom Sparbanken i Finland överläts. I redogörelsen skall ytterligare ingå en bedömning av hur lämpliga villkoren för kapitalstödet till bankerna och bankgrupperna har varit sett i ett totalekonomiskt perspektiv.*

Helsingfors den 24 november 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuulikki Hämäläinen /sd
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Arto Bryggare /sd
Mari Kiviniemi /cent
Paula Kokkonen /saml
Martti Korhonen /vänst
Riitta Korhonen /saml
Pekka Kuosmanen /saml

Leena Luhtanen /sd
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Erkki Partanen /sd
Vuokko Rehn /cent
Ola Rosendahl /sv
Juhani Sjöblom /saml
Sakari Smeds /fkf
Janne Viitamies /sd.

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 34/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 1998 en proposition med förslag till lagar om vissa referensräntor samt om ändring av räntelagen (RP 176/1998 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Martti Anttinen, finansministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om vissa referensräntor. Lagen innehåller bestämmelser om hur grundräntan och vissa andra referensräntor skall fastställas när den ekonomiska och monetära unionens tredje etapp inleds och euron införs. Dessutom föreslår regeringen att räntelagen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1999.

I motiveringen till lagstiftningsordningen behandlas frågan att de nya bestämmelserna om grundräntan och vissa referensräntor också skall tillämpas på tidigare avtal. Enligt motiveringen kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det emellertid önskvärt att utlåtande begärs av grundlagsutskottet om lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

De föreslagna reformerna kommer sig av att den tredje etappen av ekonomiska och monetära unionen inleds. Den grundränta som Finlands Bank

nu fastställer samt de som s.k. korta referensräntor använda räntor som banken fastställer och publicerar ersätts av räntorna enligt det första lagförslaget. Lagförslaget får också konsekven-

ser för de avtal med hänvisningar till grundränta eller referensränta som ingåtts innan lagen trädde i kraft. På denna punkt ändras villkoren i tidigare avtal direkt på basis av lagen. Utskottet har i sin tolkningspraxis utgått från regeringsformens bestämmelse om egendomsskydd och ställt sig negativt till ett sådant ingrepp även om ett avtalsförhållandes integritet inte alltid är absolut ovillkorligt (exempel på nyare praxis GrUU 28/1994 rd, GrUU 27/1996 rd samt GrUU 29/1998 rd och GrUU 33/1998 rd).

Lagförslaget gäller en situation där Finlands Bank inte längre fastställer grundräntan eller referensräntor och det följaktligen är omöjligt att iaktta de ursprungliga avtalsvillkoren. En utväg är då att helt låta den nya situationen styras av avtalsfrihet, något som av allt att döma dock skulle leda till avsevärd juridisk osäkerhet. Ett annat alternativ är att försöka ordna saken genom lagstiftning under kontrollerade former och därmed på sätt och vis ge garantier för existerande avtals fortbestånd. Med hänsyn till att behandlingen bör vara enhetlig och att det krävs en viss prognostiserbarhet i den officiella verksamheten anser utskottet att det sakligt sett är absolut nödvändigt med en lag. I speciella situationer som denna är det i princip tillåtet att genom vanlig lag föreskriva att räntorna i fråga byts ut också i gällande avtal. För att avtalsparternas tilltro till avtalet inte skall undermineras är det dock nödvändigt att de nya bestämmelserna inte leder till orimligheter jämfört med de ursprungliga avtalsvillkoren.

Besluten om grundränta och referensräntor flyttas över från Finlands Bank till vederbörande

ministerium, i praktiken finansministeriet. Från konstitutionell synpunkt är denna kompetensfråga irrelevant visavi 12 § regeringsformen, menar utskottet. Betydligt väsentligare är om reformen innebär att räntenivån förändras jämfört med de ursprungligen överenskomna avtalsräntorna eller inte. Sättet att räkna ut grundräntan enligt föreslagna 1 § 2 mom. kopplar grundräntan samman med marknadsräntan och det betyder att grundräntan inte okontrollerat kan avvika från den generella räntenivån på marknaden. De nya referensräntor som ministeriet beslutar om bör enligt föreslagna 2 § så väl som möjligt motsvara de av Finlands Bank fastställda referensräntor som skall ersättas. Regleringen bidrar till att främja en stabil räntenivå och förbättra prognostiserbarheten och därmed också till att en skäligen balans bibehålls i avtalsparternas ränterelaterade intressen. Reformen påverkar inte heller avtalsfriheten. De nya bestämmelserna är nämligen så till vida subsidiära att avtalsparterna kan komma överens om annat i fråga om räntorna. Det är på sin plats att ta in tydliga bestämmelser om detta i 4 §, menar utskottet.

På grundval av det ovan sagda anser utskottet att 12 § regeringsformen inte utgör något hinder för att genomföra reformen.

Utlåtande

På grund av det ovanstående anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen bestämmer.

Helsingfors den 11 november 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Ville Itälä /saml
vordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Marjut Kaarilahti /saml
Juha Korkeaola /cent
Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /saml

Johannes Leppänen /cent
Jukka Mikkola /sd
Veijo Puhjo /vgr
Maija-Liisa Veteläinen /cent
suppl. Jouko Jääskeläinen /fkf
Vuokko Rehn /cent.

STATENS SÄKERHETSFOND

Bilaga 2

DE VIKTIGASTE HÄNDELSENA I SAMBAND MED BANKSTÖDET -> 9/98

	Offentligt bankstöd mmk	SCAB
hösten 1990 FB:s stabiliseringsprogram för SCAB, sparbankerna tecknade en höjning av SCAB:s aktiekapital		
våren 1991 FB:s saneringsprogram för SCAB		
19.9.1991 FB tog över SCAB FB:s holdingbolag köpte SCAB:s största aktie- och fastighetsinvesteringar samt största delen av ansvarsförbindelserna för Tampella	16 182	14 682
våren 1992 FM:s allmänna kapitalstöd till depositionsbankerna för att trygga deras kreditgivningsförmåga (uttagna medel under året, STS-Banken Ab:s aktiebetaling på 170 milj. mk är nettad)	7 742	
30.4.1992 Statens säkerhetsfond grundades		
15.6.1992 SCAB:s aktier och kapitalbevis köptes av FB	1 500	1 500
26.6.1992 Stödlån till sparbankernas säkerhetsfond och borgen för SBF:s riskdebenturer	7 200	
11.11.1992 SBF:s borgen omvandlades till teckning av en riskdebentur		
18.12.1992 Stödlånet till SBF konverterades och resten av borgen omvandlades till kapitalbevis		
22.12.1992 Beslut om stöd till SCAB	1 500	1 500
30.12.1992 Beslut om stöd till SBF	4 700	
23.2.1993 Lagen om statens säkerhetsfond ändrades		
8.4.1993 Beslut om stöd till STS-banken	3 036	
Affärsbankernas säkerhetsfond överfördes till statens säkerhetsfond	-357	
27.4.1993 Beslut om stöd till SBF	1 100	
24.5.1993 Beslut om stöd till SCAB	700	700
1.7.1993 Av KOP som en del av riskfördelningen i samband med STS-arrangemanget, 75 milj. mk		
19.8.1993 Beslut om stöd till SBF	1 000	
19.8.1993 Principbeslut om borgen för KOP:s kapitalanskaffning	1 800	
19.8.1993 Principbeslut om borgen för FBF/Unitas kapitalanskaffning	1 000	
22.10.1993 SBF:s affärsverksamhet och aktiestock såldes till KOP, andelsbankerna, PSB och FBF	-5 600	
Principbeslut att grunda ett egendomsförvaltningsbolag och att ställa borgen för dess finansiering	28 000	
18.11.1993 SBF:s egendomsförvaltningsbolag Oy Arsenal Ab grundades	5 000	
18.11.1993 Principbeslut om borgen för räntorna på främmande kapital i andelsbankernas säkerhetsfond	900	
2.12.1993 Statens säkerhetsfond grundade 14.12.1993 tre aktiebolag (Resolution-bolaget) som köpte SCAB:s problemtillgångar i USA		
Vid äganderegleringen betalades inga penningbelopp, men av staten borgensfullmakt bands ca	300	300
22.12.1993 Beslut om stöd till SCAB	350	350
31.12.1993 Sparbankernas säkerhetsfond amorterade sitt stödlån	-345	
19.5.1994 Beslut om borgen för Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab:s upplåning	28 000	
juni 1994 Återbetaling av SBF:s eget kapital	-686	
7.7.1994 Täckning av SBF:s pensionsansvar	232	
24.8.1994 Försäljning av SBF till Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab		
8.9.1994 Beslut om stöd till Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab	6 000	
30.9.1994 Statens säkerhetsfond köpte SCAB:s dotterbank Skopbank International S.A. i Luxembourg	118	118
24.11.1994 Ändringen av beslutet om borgen för Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal		
28.12.1994 Statens säkerhetsfond köpte SCAB:s dotterbank FennoScandia Ltd i London	138	138
30.12.1994 Beslut om stöd åt SCAB	450	450

EkUB 27/1998 rd — RP 176/1998 rd

-> 31.12.1994	Kreditavbetalning av Resolution-bolaget inom Statens säkerhetsfond samt effekten av/garanti för kursförändring	-174	
-> 31.12.1994	Återbetalningar och återbetalat stöd till FB (kumulativt)	-6 350	
2.2.1995	Beslutet om borgen för Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab ändrades i fråga om räntan		
9.2.1995	Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab köpte SBF:s specialuppföljningsposter av SSF och mottagarbanker för 724 milj. mk	-579	
23.3.1995	Beslut om stöd åt Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab	8 000	
april 1995	Resolution-bolagen amorterade sina krediter/garantier	-29	
15.6.1995	SCAB:s sunda kredit- och borgensstock samt aktiestocken i Industrialiseringsfonden Ab och SKOP-Finans Ab såldes till Svenska Handelsbanken		
3.7.1995	Sparbankernas säkerhetsfond återbetalade sitt resterande stödlån till statens säkerhetsfond	-155	
16.11.1995	Försäljning av Siltapankki Oy till Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab		
30.11.1995	Omvandling av Siltapankki Oy och SBF till egendomsförvaltningsbolag		
	Beslut om sänkning av Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab:s borgen på 28 000 Mmk och beslut om borgen på 2 000 Mmk för Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal - SSP Ab		
-> 31.12.1995	Effekt på/garanti för kursförändring i fråga om krediterna inom statens säkerhetsfonds Resolution-bolag	-8	
23.1.1996	ACA avstod från statens kapitalinvestering år 1992 på 422 milj. mk till förmån för Stor-Helsingfors Andelsbank. ACA förband sig att inlösa kapitalet och andelsbankernas säkerhetsfond ställde borgen för räntebetalningen.		
1.5.1996	Lagen om statens säkerhetsfond ändrades. Statens säkerhetsfond överfördes till statsrådet och dess funktioner till finansministeriet.		
23.5.1996	Sponda-koncernen överfördes till staten från FB för 1 232 milj. mk		
maj 1996	SSF:s Resolution-bolag amorterade sina krediter/garanti	-45	
13.6.1996	Beslut om stöd till Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab	1 500	
28.6.1996	11 andelsbanker avstod från statens kapitalinvestering år 1992 på 67,9 milj. mk till förmån för Tammerforsregionens andelsbank. Samtidigt ställde Andelsbankernas säkerhetsfond borgen för räntebetalningen och förband sig att inlösa kapitalet.		
juni 1996	Sponda Ab/Solidium Ab amorterade sina krediter till FB	-800	83 320
sept 1996	Återbetalningar av Sponda Ab/Solicium Ab till FB	-464	
16.12.1996	Sponda Ab/Solidium Ab amorterade sina krediter till FB	-3 268	
19.12.1996	Beslut om stöd till Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab	2 300	
19.12.1996	Beslut om sänkningen av Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab:s borgen	-9 100	
19.12.1996	Beslut om sänkning av Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal-SSP:s borgen	-900	
31.12.1996	Upphävning av principbeslutet om borgen för räntorna på främmande kapital i andelsbankernas säkerhetsfond	-900	
-> 31.12.1996	Sparbankernas återbetalningar av det allmänna kapitalstödet (kumulativt)	-29	
11.2.1997	Upphävning av principbeslutet om borgen för KOP:s och FBF/Unitas kapitalanskaffning	-2 800	
26.3.1997	Sparbankernas återbetalningar av det allmänna kapitalstödet	-1	
25.9.1997	Merita återbetalade kapitalbeviset för FBF	-1 749	
sept.-okt. 1997	Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal-SSB återbetalade SBF:s 1997 ansvarsdebenturlån till statens säkerhetsfond	-1 400	
19.11.1997	Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab:s borgen sänks	-2 730	
19.11.1997	Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal-SSP:s borgen sänks	-270	
11.12.1997	Sparbanken Optia återbetalade det allmänna kapitalstödet	-5	
22.12.1997	Postbanken återbetalade det allmänna kapitalstödet	-903	
22.12.1997	Andelsbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-816	
29.12.1997	Etelä-Karjalan Sp återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-5	
dec. 1997	Statens säkerhetsfonds Resolution-bolag betalade de sista amorteringarna/garantin	-45	
31.1.1998	Sparbanken Optia återbetalade det allmänna kapitalstödet	-5	
9.2.1998	Aktia sparbank återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-90	
27.2.1998	Merita Bank återbetalade KOP:s kapitalbevis	-1 726	
mars 1998	Sparbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-13	

31.3.1998	Återbetalning av köpeskillingen för Skopbank Internat. S.A. som SSF köpte av SCAB	-61				
-> april 1998	Justeringspost för köpeskillingen för Skopbank Internat. S.A. och Fenno-Scandia Ltd som SSF köpte av SCAB	20				
4.5.1998	Andelsbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet (Kyrönmaan Op)	-6				
16.9.1998	Sparbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-3				
26.6.1998	Sparbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet	-1				
30.6.1998	Andelsbankerna återbetalade en del av det allmänna kapitalstödet (OP Realum)	-709				
1.9.1998	Skopbank, Internat. S.A. som SSF köpt av SCAB såldes	-76				
<hr/>						
	Utbetalt stöd totalt	42 566	42 565	19 438	300	
	Borgen, principbeslut om borgen	15 000		580	-301	(-174+ - 29+ - 45)
		275 492				
		42 706				
		-140				
			SCAB brutto	20 018	-1	Borgen netto

STATENS SÄKERHETSFOND

DET OFFENTLIGA BANKSTÖDET 9/1998, (NETTO, MILJONER MARK)

	Finlands Bank	Statsbudgeten				Statens säkerhetsfond				Borgen/ garantier totalt	Utbetalt stöd totalt	ALLA TOT.
		Statens kapital- placering	Kapital- bevis	Aktie- o.a kapital	Borgen/ garanti	Riskde- benturlån	Kapital- bevis	Aktie- o.a. kapital	Övrigt stöd			
SCAB	4 068 ¹⁾	580	800	1 232 ²⁾		2 700	1 000 ⁸⁾	139 ⁵⁾		10 519	10 519	
Sparbankerna		7								7	7	
EFB Arsenal Ab				21 242	14 170		1 558		14 170	22 800	36 970	
EFB Arsenal - SSP Oy				250 ³⁾	830	2 884 ⁶⁾	3 050 ³⁾	377 ⁴⁾	830	6 561	7 391	
Sparbanksgruppen totalt	4 068	587	800	22 724	15 000	5 584	5 608	516	15 000	39 887	54 887	
ACA Andelsbankerna												
Andelsbanksgruppen totalt												
Postbanken Merita Bank EFB Arsenal - Silta Oy						3 036 ⁹⁾				3 036	3 036	
Övriga banker totalt						3 036				3 036	3 036	
Totalt	4 068	587	800	22 724	15 000	8 620	5 608	516	15 000	42 923	57 923	
Affärsb. och PSB:s säkerhetsfond								-357		-357	-357	
TOTALT	4 068	587	800	22 724	15 000	8 620	5 608	159	15 000	42 566	57 566	
-slutliga förluster	4 068			250		4 131	4 050			12 499	12 499	
Ränteutgifter för bankstödet											17 100	

1) FB:s slutliga förlust på grund av övertagandet av Scab.

2) Prognos till 6/1998

3) Realiserad förlust på SBF:s aktier.

4) Täckande av SBF:s pensionsansvar och den till mottagarbankerna betalda andelen av specialuppföljningsposterna enligt avtalet om överlåtande av SBF.

5) Köp av SCAB:s dotterbank Skopbank International S.A. i Luxemburg och den londonbaserade dotterbanken FennoScandia Ltd till statens säkerhetsfond.

6) Realiserad förlust på SBF:s kapitalbevis.

7) Köpeskillingen av Sponda Ab:s aktiestock.

8) Scab:s aktier har bokförts värdelösa.

9) Innefattar nedskrivning med 1 247 milj. mk på Arsenal-Silta Ab:s kapitalbevis.

Tabell. Nyckeltal för utvecklingen inom banksektorn 1993—6/1998, miljarder mark

	1993	1994	1995	1996	1997	juni 98
Kredit- och garantiförluster	14,7	11,2	6,2	3,7	2,4	0,5
Oreglerade fordringar	35,9	25,4	19,6	12,3	8,3	11,3
Rörelsevinst/förlust	-9,2	-6,8	-2,8	3,8	6,5	6,6
Kreditgivning (bestånd)	281,1	271,7	263,5	270,3	270,7	282,3
Insättningar (bestånd)	268,8	275,4	291,4	283,6	291,1	296,9
Balansomslutning	726,8	667,8	616,6	578,2	608,4	932,4
Kapitaltäckning, %	10,7	11,7	12,0	11,4	11,6	11,6
Räntemarginal, %	5,45	4,91	4,76	4,13	4,30	4,24

